

College voor Toetsen en Examens

RAPPORTAGE

ANKERSETS TAALVERZORGING 1F EN 2F
VERANTWOORDING PROJECT

September 2016

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting	6
1 Inleiding	7
2 Doel en uitleg ankersets taalverzorging	8
2.1 Wat is een ankerzet taalverzorging?	8
2.2 Doel niet-openbare ankersets taalverzorging	8
2.3 Doel openbare ankersets taalverzorging	8
2.4 Verschil ankerzet en referentieset	8
2.1 Wat is een ankerzet <i>niet</i> ?	9
3 Inhoudelijke validering ankersets taalverzorging	10
3.1 Opdracht voor experts	10
3.2 Samenstelling expertpanel	10
3.3 Proces inhoudelijke validering door experts	10
3.4 Adviezen expertpanel	11
4 Afnames	13
4.1 Verzamelde afnamegegevens	13
5 Samenstelling ankersets taalverzorging	14
5.1 Samenstelling ankersets taalverzorging 1F	14
5.2 Samenstelling ankersets taalverzorging 2F	16
6 Standaardbepaling ankersets	18
6.1 Procedure standaardbepaling	18
6.2 Uitkomsten standaardbepaling	19
7 Implementatie ankersets	21
7.1 Overbrengen referentiecesuren naar Centrale Eindtoets PO	21
7.2 Overbrengen referentiecesuren naar een commercieel product	21
7.3 Publicatie openbare ankersets taalverzorging	21

Voorwoord

Voor u ligt de rapportage van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) over het project ankersets taalverzorging 1F en 2F.

Deze rapportage heeft als doel een breed publiek te informeren over de manier waarop de ankersets taalverzorging tot stand gekomen zijn. De rapportage beschrijft de belangrijkste fasen in de ontwikkeling van deze ankersets. Bovendien wordt u geïnformeerd over de concrete producten die dit project heeft opgeleverd.

Deze rapportage bevat géén overzicht van de opgaven uit de ankersets taalverzorging 1F en 2F. De opgaven en bijbehorende data van deze ankerets zijn te vinden via www.referentiesets.nl.

De voorliggende rapportage is in samenwerking met Stichting Cito tot stand gekomen. Het project ankersets taalverzorging 1F en 2F ligt in het verlengde van het project referentiesets Nederlandse taal (lezen) en rekenen. Het project referentiesets en het bijbehorende onderzoek zijn oorspronkelijk beschreven in Wools & Béguin (2013, 2014) en Béguin & Wools (2014).

Samenvatting

In 2013 is het College voor Toetsen en Examens (het CvTE), in opdracht van het ministerie van OCW, gestart met het project *ankersets taalverzorging 1F en 2F*. Stichting Cito werd aangewezen als uitvoerder van het project.

Een ankerzet taalverzorging bestaat uit een set van opgaven die het inhoudelijk beschreven kennisdomein van het referentieniveau taalverzorging zo goed mogelijk representeert. De opgaven hebben hun oorsprong in één onderwijstype, in dit geval het primair onderwijs (PO). Alle opgaven zijn ook afgenomen in het PO. Er is een prestatie standaard (= referentiecesuur) vastgesteld voor de ankerzet.

Het project ankersets taalverzorging had als doel het ontwikkelen van landelijke referentiecesuren voor de referentieniveaus taalverzorging. Er zijn twee ankersets ontwikkeld: taalverzorging 1F en 2F. Deze ankersets zijn alleen van toepassing op het PO.

Voor elk referentieniveau zijn niet-openbare en openbare ankersets ontwikkeld. De niet-openbare ankersets hebben als doel het overbrengen van de referentiecesuur op de Centrale eindtoets PO, die zodoende aan een vergelijkbare cesuur gerelateerd kan worden. De openbare ankersets zijn bedoeld voor commerciële toetsaanbieders en uitgeverijen. Zij kunnen de landelijke referentiecesuur op hun eigen toetsen taalverzorging overbrengen met behulp van de ankersets. Bovendien kan het CvTE, met behulp van de openbare ankersets, verantwoorden hoe de normering van toetsen, die rapporteren op het referentieniveau taalverzorging, tot stand komt.

Bij de ontwikkeling van de ankersets hebben docenten en experts uit het veld een belangrijke rol gespeeld. Een panel van experts heeft de door Cito ontwikkelde opgaven inhoudelijk gevalideerd. Een uitgebreider panel van experts heeft deelgenomen aan de standaardbepaling van de ankersets, waarmee de referentiecesuren bepaald konden worden.

In het voorjaar van 2015 heeft het College de ankersets taalverzorging en bijbehorende referentiecesuren vastgesteld. Daarmee is het hoofddoel van het project ankersets behaald, namelijk het opleveren van landelijke referentiecesuren voor de referentieniveaus taalverzorging.

1 Inleiding

In 2010 is de *Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen* van kracht geworden. Deze wet geldt voor alle onderwijssectoren en draagt daarmee zorg voor inhoudelijke samenhang tussen deze sectoren. In de wet is vastgesteld dat de referentieniveaus verplicht zijn van primair onderwijs (PO) tot uitstroom naar de arbeidsmarkt en instroom naar het hoger onderwijs (HO).

Het referentiekader Nederlandse taal en rekenen bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen. Er zijn drie F-niveaus, namelijk 1F, 2F 3F (en 4F taal); er zijn drie S-niveaus rekenen, 1S, 2S, 3S. Niveau 2F in taal en rekenen is nodig om in de samenleving te kunnen functioneren.

Het is belangrijk dat in toetsen en examens de eisen van de referentieniveaus voor alle leerlingen gelijk zijn, ongeacht het schooltype dat zij volgen of de toets die zij maken. Dat kan door middel van ankersets of referentiesets en bijbehorende (landelijk vastgestelde) referentieceresuren. In oktober 2014 zijn daarom referentiesets Nederlandse taal (lezen) en rekenen opgeleverd.

In 2013 heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en Stichting Cito (vanaf nu: Cito) de opdracht gegeven ankersets taalverzorging 1F en 2F te ontwikkelen. Deze ankersets zijn bedoeld voor het primair onderwijs (PO). Het project ankersets taalverzorging ligt qua opzet en uitvoering in lijn met het project referentiesets Nederlands taal (lezen) en rekenen.

In de navolgende hoofdstukken wordt uitgelegd wat het project ankersets taalverzorging inhoudt en op welke wijze het project is uitgevoerd.

2 Doel en uitleg ankersets taalverzorging

2.1 Wat is een ankeret taalverzorging?

Een ankeret taalverzorging bestaat uit een set van opgaven die het inhoudelijk beschreven kennisdomein van het referentieniveau taalverzorging zo goed mogelijk representeert. De opgaven hebben hun oorsprong in één onderwijstype, in dit geval het PO. Alle opgaven zijn ook afgenomen in het PO. Er is een prestatie standaard (= referentiecesuur) vastgesteld voor de ankeret.

In het project ankersets taalverzorging zijn twee typen ankersets ontwikkeld: openbare en niet-openbare ankersets. Het doel van beide typen ankersets is verschillend.

2.2 Doel niet-openbare ankersets taalverzorging

De niet-openbare ankersets taalverzorging zijn voorzien van een prestatie standaard voor het referentieniveau taalverzorging. De niet-openbare opgaven zijn bedoeld als anker in de Centrale eindtoets PO, die onder verantwoordelijkheid van de overheid valt. Via het anker kan de prestatie standaard overgebracht worden op deze toets. De niet-openbare ankersets hebben een vergelijkbare prestatie standaard als die van de openbare ankersets.

2.3 Doel openbare ankersets taalverzorging

Daarnaast zijn er openbare ankersets 1F en 2F opgeleverd. Deze hebben een ijkingsfunctie en een verantwoordingsfunctie.

Ijkingsfunctie

De openbare ankersets zijn voorzien van een vergelijkbare prestatie standaard als die van de niet-openbare ankersets. Commerciële toetsontwikkelaars, uitgeverijen en onderzoekers kunnen door middel van een ankeronderzoek met deze ankersets de landelijke prestatie standaard overbrengen op hun eigen producten taalverzorging.

Verantwoordingsfunctie

Met behulp van de openbare ankersets kan het CvTE aan het onderwijsveld duidelijk maken hoe de normering van toetsen die rapporteren op het referentieniveau taalverzorging (waaronder de Centrale eindtoets PO) tot stand komt.

De openbare ankersets zijn te vinden via de website van het project referentiesets.

2.4 Verschil ankeret en referentieset

Het hoofddoel van het project referentiesets Nederlandse taal en rekenen is zorgen voor vergelijkbare prestatie-eisen binnen verschillende schooltypen waar eenzelfde referentieniveau van toepassing is. Gegeven dit doel is het voor de doorlopende toetslijn taal en rekenen vanuit de overheid niet nodig om een referentieset taalverzorging 1F en 2F te maken. Toetsing van taalverzorging vindt in de doorlopende leerlijn namelijk alleen plaats aan het einde van het PO.

Zolang het meten van taalverzorging beperkt blijft tot één schooltype zijn er geen vergelijkingen in prestaties tussen schooltypen nodig, waardoor geen volledige referentieset hoeft te worden gemaakt. Een ankeret met referentiecesuur, die zich beperkt tot één schooltype, is voldoende.

2.1 **Wat is een ankerzet *niet*?**

Een ankerzet is expliciet niet bedoeld als voorbeeldmateriaal ter voorbereiding op eindtoetsen in het PO. Voorbeeldopgaven zijn hiervoor wel geschikt. De ankerzet laat namelijk niet zien welke typen opgaven er in de specifieke toets voorkomen. Zij laat daarnaast ook niet zien hoe de leerstof zich verhoudt tot een toets. De ankersets zijn alléén geschikt om het gehele referentieniveau te concretiseren en de prestatiestandaard vast te stellen.

3 Inhoudelijke validering ankersets taalverzorging

3.1 Opdracht voor experts

Het is van belang dat de opgaven in de ankersets het inhoudsdomein van het referentieniveau goed dekken. De opgaven zijn daarom voorgelegd aan een panel van experts. Het panel had als taak het inhoudelijk valideren van de door Cito ontwikkelde opgaven taalverzorging voor de openbare en niet-openbare ankersets. Aan de experts werd gevraagd de opgaven te beoordelen op de volgende punten:

- Zijn de opgaven inhoudelijk passend bij het te meten kennisdomein?
- Zijn de opgaven geschikt voor het referentieniveau waarvoor de opgaven geselecteerd zijn?
- Is de volledige set met opgaven bruikbaar voor het doel van de ankersets, namelijk het dienen ter ankerings aan verschillende toetsen voor het overbrengen van de referentiecesuur?

3.2 Samenstelling expertpanel

Het CvTE was verantwoordelijk voor de samenstelling van het expertpanel. Daarbij is rekening gehouden met de verschillende visies en stromingen uit het onderwijsveld met het oog op het draagvlak voor en de kwaliteit van de ankersets. In onderstaand overzicht is weergegeven welke personen in het expertpanel zitting hebben genomen.

Panellid	Organisatie
Henk Blok	Kohnstam Instituut
Bart van der Leeuw	SLO
Irma Peters	Basisschool De Ommelander
Theo Pullens	Avans Hogeschool
Heleen Strating	Expertisecentrum Nederlands
Hans de Weerd	Hogeschool Inholland

3.3 Proces inhoudelijke validering door experts

Via het voorbereiden en bijwonen van een aantal beoordelingsbijeenkomsten hebben de experts een oordeel gegeven over de samenstelling van de ankersets. Hieronder wordt het proces van inhoudelijke validering beschreven.

Bijeenkomst 1: introductie en toetsmatrijzen

Tijdens de eerste bijeenkomst heeft Cito aan experts de toetsmatrijzen voorgelegd. Een toetsmatrijs geeft weer hoeveel en welk type opgaven elke ankerzet moet bevatten. De toetsmatrijs van elke ankerzet is gebaseerd op de domeinindelingen van het betreffende referentieniveau taalverzorging. Het is van belang dat de geselecteerde opgaven het inhoudsdomein zo goed mogelijk representeren. Op basis van het commentaar heeft Cito de toetsmatrijzen aangepast.

In de toetsmatrijzen is vastgelegd dat elke ankerzet bestaat uit de volgende onderdelen:

- Grammatica;
- Interpunctie;
- Spelling werkwoorden open bevraagd (alleen voor de openbare ankersets);
- Spelling werkwoorden gesloten bevraagd;
- Spelling niet-werkwoorden open bevraagd (alleen voor de openbare ankersets);
- Spelling niet-werkwoorden gesloten bevraagd.

Bijeenkomsten 2 en 3: validering niet-openbare ankersets

In voorbereiding op deze bijeenkomsten hebben experts een groot aantal meerkeuzeopgaven beoordeeld op hun geschiktheid voor opname in de niet-openbare ankersets. Tijdens de valideringsbijeenkomsten heeft het panel een keuze gemaakt voor de samenstelling van de niet-openbare ankersets.

Aanvullende constructie

Naar aanleiding van de valideringsbijeenkomsten van de niet-openbare ankersets en de feedback van experts is een aanvullend constructieplan opgesteld ten behoeve van opgaven voor de openbare ankersets. Op basis van dit plan heeft extra itemconstructie plaatsgevonden voor de openbare ankersets.

Uitbreiding onderdeel grammatica

Tijdens het valideringsproces werd de algemene toetswijzer taal en rekenen voor eindtoetsen PO gepubliceerd (zomer 2014). Daarin is vastgelegd dat het subdomein grammatica geen verplicht te toetsen onderdeel is van taalverzorging bij een eindtoets PO. Grammatica is een keuzeonderdeel. Om zowel toetsaanbieders te kunnen bedienen die grammatica bevragen, als toetsaanbieders die dat niet doen, heeft het CvTE twee tools ter beschikking gesteld aan toetsaanbieders. De ene tool is geschikt voor het overbrengen van de prestatiestandaard taalverzorging inclusief grammatica op toetsen taalverzorging. De andere tool is geschikt voor het overbrengen van de prestatiestandaard taalverzorging exclusief grammatica. Om beide tools te realiseren moest het aantal opgaven voor grammatica worden uitgebreid.

Bijeenkomsten 4 en 5: validering openbare ankersets

De opgaven die voortkwamen uit de aanvullende constructie zijn eerst schriftelijk voorgelegd aan de experts. Experts konden de opgaven beoordelen op hun geschiktheid voor opname in de ankersets. Tijdens de bijeenkomsten is de feedback van experts besproken en hebben zij de opgaven geselecteerd voor de ankersets. Bij alle onderdelen van de openbare ankersets is een aantal reserve-opgaven gekozen. Deze waren nodig ter vervanging van opgaven die bij proeftoetsing mogelijk zouden uitvallen vanwege onvoldoende psychometrische kwaliteit.

3.4 Adviezen expertpanel

Het advies van het expertpanel aan het CvTE luidt dat de ankersets taalverzorging (en grammatica) kunnen worden vastgesteld voor het overbrengen van de referentiecesuur op verschillende toetsen. Het expertpanel wijst op het belang van een zorgvuldige communicatie over de functie van de ankersets. In de communicatie moet volgens het expertpanel benadrukt worden dat de ankersets ingezet worden om eenduidige cesuren vast te stellen. De ankersets zelf zijn niet bedoeld of geschikt als (voorbeeld)toets.

Verder willen de experts een aantal punten benoemen waarmee zij te maken kregen tijdens de validering:

- *Het referentiekader als uitgangspunt*
Het expertpanel heeft het referentiekader zoveel mogelijk laten prevaleren boven de professionele inschatting. Dit was in lijn met de opdracht ankersets taalverzorging te ontwikkelen die gebaseerd zijn op het wettelijk vastgestelde referentiekader. De ankersets zijn daarom niet geheel in lijn met de professionele inschatting van het expertpanel op de volgende punten:
 - *De beschrijving van het domein Taalverzorging en begrippenlijst in het referentiekader is niet altijd consistent*

Een voorbeeld hiervan is de verleden tijd van werkwoorden met een stam op -d of -t: deze categorie wordt zowel bij 1F als 2F genoemd.

- *De beschrijving van het domein in het referentiekader is niet altijd consistent met beelden uit de onderwijspraktijk*

Het expertpanel stelt vast dat de verdeling van spellingcategorieën niet altijd in overeenstemming is met de manier waarop zij dit in het spellingonderwijs ziet. Opgaven waarvan de panelleden uit ervaring weten dat deze relatief makkelijk zijn, behoren volgens het referentiekader soms tot een hoog niveau. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij de *vervoegingen tegenwoordige tijd (zwakke of klankvaste) werkwoorden enkelvoud* zoals bijvoorbeeld 'hij werkt'. De spelling van deze persoonsvorm levert leerlingen relatief weinig problemen op, maar behoort volgens het referentiekader tot niveau 2F.

- *Het ontbreken van categorieën in de ankersets vanwege de beschrijving van het domein in het referentiekader*

Sommige categorieën konden niet in de ankersets worden bevraagd, omdat ze op bepaalde niveaus ontbreken in het referentiekader. Zo is bijvoorbeeld het voltooid deelwoord niet bij spelling werkwoorden in de openbare ankerset 2F opgenomen, omdat de spelling hiervan volgens het referentiekader óf tot niveau 1F, óf tot niveau 3F behoort.

- *Afwijken van referentiekader soms nodig*

Ten slotte heeft het expertpanel ervoor gekozen om het referentiekader niet al te strikt te interpreteren als dit ertoe zou leiden dat de ankerset niet meer naar behoren zou functioneren. Dit was aan de orde bij het samenstellen van het onderdeel grammatica op niveau 2F. Het referentiekader heeft slechts twee categorieën ingedeeld op dit niveau: de lijdende en de bedrijvende vorm. Het opnemen van opgaven met uitsluitend deze twee categorieën, zou leiden tot te grote eenvormigheid, waardoor de ankerset niet goed meer zou kunnen functioneren als ijkingsinstrument. Daarom heeft het expertpanel besloten opgaven in de ankersets 2F op te nemen die categorieën bevragen op niveau 1F, maar die bijvoorbeeld vanwege woordgebruik of zinslengte als moeilijk worden ervaren.

4 Afnames

Om te bepalen hoe leerlingen scoren op de opgaven uit de ankersets (bepalen van de moeilijkheidsgraad van de opgaven) zijn de opgaven afgenomen in groep 8 van het PO. In een proefafname van januari 2014 zijn extra opgaven taalverzorging meegenomen die bedoeld waren voor de niet-openbare ankerzet. In een proefafname van januari 2015 zaten vooral extra opgaven voor de openbare ankerzet. Deels waren dat open opgaven.

Omdat de ankersets taalverzorging alleen bedoeld zijn voor het ijken van metingen aan het eind van het PO, heeft geen onderzoek plaatsgevonden in de sectoren van het VO of het mbo. De vastgestelde cesuren hebben daarom alleen betrekking op het PO, niet op het VO en/of mbo.

4.1 Verzamelde afnamegegevens

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel waarnemingen gemiddeld per opgave verzameld zijn. De gewenste aantallen waarnemingen zijn gebaseerd op de COTAN-richtlijnen voor normgroepen. Volgens deze richtlijnen zijn bij toetsen voor belangrijke beslissingen minimaal 300 waarnemingen per item noodzakelijk om voor het criterium 'normen' een voldoende beoordeling te krijgen. Er zijn minimaal 400 waarnemingen nodig voor het oordeel 'goed'.

Gemiddeld aantal waarnemingen per item	OS	NOS
1F inclusief grammatica	814	990
1F exclusief grammatica	870	n.v.t.
2F inclusief grammatica	886	994
2F exclusief grammatica	937	n.v.t.

5 Samenstelling ankersets taalverzorging

Via de ankerzet moet de referentiecesuur van het referentieniveau taalverzorging overgebracht kunnen worden op verschillende toetsen taalverzorging. De samenstelling van de ankersets moet passend hiervoor zijn. De openbare ankersets laten een diversiteit aan opgaven en vraagvormen zien. Een openbare ankerzet dient immers bruikbaar te zijn voor andere toetsaanbieders ten behoeve van hun ankeronderzoek. De opgaven uit de niet-openbare ankersets zijn bedoeld als anker in de Centrale Eindtoets PO. Daarom bevatten de niet-openbare ankersets enkel opgaven die passend zijn voor deze toets.

Onderstaand is de definitieve samenstelling van de ankersets beschreven voor 1F en 2F. Deze samenstelling is tot stand gekomen na afloop van de proeftoets die begin 2015 heeft plaatsgevonden (zie hoofdstuk 4: Afnames).

Enkele opmerkingen bij de tabellen:

- De tabellen geven weer uit hoeveel opgaven de niet-openbare (NOS) en openbare ankersets (OS) bestaan
- De tabellen geven weer tot welke onderdelen de opgaven behoren
- Het totaal aantal opgaven is in de openbare ankersets groter dan in de niet-openbare ankersets, omdat in de openbare ankersets voor spelling ook open opgaven (dicteeopgaven) zijn opgenomen. Hier kunnen toetsaanbieders, die de referentiecesuur willen overbrengen op toetsen waarin spelling met behulp van een dictee wordt getoetst, gebruik van maken bij hun ankeronderzoek (zie hoofdstuk 7: implementatie ankersets).
- Bij de niet-openbare ankersets zijn open opgaven niet aan de orde omdat geankerd wordt aan de Centrale Eindtoets PO die uitsluitend uit gesloten opgaven bestaat.¹
- Voor alle onderdelen van de ankersets geldt dat is aangegeven welke categorieën worden bevraagd, met uitzondering van de gesloten spellingopgaven. Dat komt omdat de alternatieven bij deze opgaven betrekking hebben op verschillende categorieën. Omdat er geen één-op-één relatie is tussen opgave en spellingcategorie, is er bij dit onderdeel geen uitsplitsing gemaakt per categorie.

5.1 Samenstelling ankersets taalverzorging 1F

Ankerzet 1F, onderdeel interpunctie	OS	NOS
Zinseindetekens		
Hoofdletter directe rede (2F)	0	0
Hoofdletters bij markering zinsgrens	2	1
Punt	2	2
Vraagteken	2	1
Uitroepteken	1	1
Zinsgeleiders en markeerders van een citaat		
Aanhalingstekens	1	1
Dubbele punt	0	2
Komma tussen twee persoonsvormen	1	0
Komma bij opsomming	1	2
Totaal	10	10

¹ Vanaf 2018 zal de Centrale Eindtoets naar verwachting wel open opgaven spelling bevatten. Die worden geankerd aan de openbare ankerzet.

Ankerset 1F, onderdeel grammatica	OS	NOS
Benoemen woorden en werkwoorden		
- Zwak werkwoord	1	1
- Sterk werkwoord	1	1
- Bijvoeglijk naamwoord	2	2
- Zelfstandig naamwoord	2	3
- Werkwoord	3	2
- Voltooid deelwoord	1	1
Zinsvormen en zinsontleding		
- Lijdende vorm (2F)	0	0
- Bedrijvende vorm (2F)	0	0
- Onderwerp	2	2
- Persoonsvorm	2	2
- Lijdend voorwerp	2	2
- Hoofdzin	1	1
- Bijzin	0	0
- Gezegde	1	1
Morfologie		
- Ev/mv en tijd van het werkwoord	2	1
- Persoon en ev/mv	0	0
- Infinitief/heel werkwoord	0	1
Totaal	20	20

Ankerset 1F, onderdeel spelling gesloten bevroegd	OS	NOS
Spelling werkwoorden	10	9
spelling niet-werkwoorden	10	10
Totaal	20	19

Ankerset 1F, onderdeel spelling werkwoorden open bevroegd	OS	NOS
Persoonsvorm tegenwoordige tijd	0	0
Persoonsvorm verleden tijd	5	0
Voltooid deelwoord	2	0
(Voltooid) deelwoord bijvoeglijk gebruikt	2	0
Infinitief	1	0
Totaal	10	0

Ankerset 1F, onderdeel spelling niet-werkwoorden open bevroegd	OS	NOS
Alfabetisch	1	0
Orthografisch	2	0
Morfologisch	3	0
Logografisch	4	0
Totaal	10	0

5.2 Samenstelling ankersets taalverzorging 2F

Ankerzet 2F, onderdeel interpunctie	OS	NOS
Zinseindetekens		
Hoofdletter directe rede (2F)	4	3
Hoofdletters bij markering zinsgrens	0	0
Punt	0	0
Vraagteken	1	2
Uitroepetekens	0	0
Zinsgeleiders en markeerders van een citaat		
Aanhalingstekens	2	1
Dubbele punt aankondiging	1	2
Komma tussen twee pv's	2	2
komma bij opsomming	0	0
Totaal	10	10

Ankerzet 2F, onderdeel grammatica	OS	NOS
Benoemen woorden en werkwoorden		
- Zwak werkwoord	0	0
- Sterk werkwoord	0	1
- Bijvoeglijk naamwoord	0	1
- Zelfstandig naamwoord	2	2
- Werkwoord	0	0
- Voltwoord deelwoord	2	2
Zinsvormen en zinsontleding		
- Lijdende vorm (2F)	2	3
- Bedrijvende vorm (2F)	3	2
- Onderwerp	1	0
- Persoonsvorm	1	1
- Lijdend voorwerp	1	0
- Hoofdzin	3	2
- Bijzin	2	2
- Gezegde	1	1
Morfologie		
- Ev/mv en tijd van het werkwoord	0	1
- Persoon en ev/mv	0	0
- Infinitief	2	2
Totaal	20	20

Ankerzet 2F, onderdeel spelling gesloten bevroegd	OS	NOS
Spelling werkwoorden	10	10
Spelling niet-werkwoorden	10	10
Totaal	20	20

Ankerset 2F, onderdeel spelling werkwoorden open bevroagd	OS	NOS
Persoonsvorm tegenwoordige tijd	6	0
Persoonsvorm verleden tijd	4	0
Voltooid deelwoord	0	0
(Voltooid) deelwoord bijvoeglijk gebruikt	0	0
Infinitief	0	0
Totaal	10	0

Ankerset 2F, onderdeel spelling niet-werkwoorden open bevroagd	OS	NOS
Alfabetisch	0	0
Orthografisch	0	0
Morfologisch	10	0
Logografisch	0	0
Totaal	10	0

6 Standaardbepaling ankersets

Voor elke ankerset taalverzorging is een prestatie standaard bepaald door middel van een procedure met experts. Experts bogen zich over de vraag hoeveel opgaven van de ankerset een leerling goed moet hebben om het referentieniveau te behalen. De procedure waarmee dat gebeurt is een standaardbepaling. Het referentiekader taal (onderdeel taalverzorging) vormde de basis voor de standaardbepaling.

Onderstaand wordt eerst de procedure uiteengezet. Daarna volgen de uitkomsten van de standaardbepaling.

6.1 Procedure standaardbepaling

Standaardbepaling met experts

Een panel van experts heeft een advies gegeven aan het CvTE over de referentieprocedures taalverzorging. Het CvTE was verantwoordelijk voor de werving van het expertpanel. De leden zijn geselecteerd vanwege hun (les)ervaring in het PO. De experts die verantwoordelijk waren voor de inhoudelijke validering maakten ook deel uit van dit panel. Onderstaand overzicht geeft weer welke experts hebben deelgenomen aan de standaardbepaling.

Naam	Organisatie
Annemiek Ammerlaan	CBS De Triangel
Henk Blok	Kohnstamm Instituut
Anita Boevink	De Laarakker
Ansje Datema	OBS De Marlijn
Mariska van Dijk	Basisschool Het Schrijverke
Maud van Druenen	Expertisecentrum Nederlands
Esther Edwards	Constantijnschool
Jos Elbersen	RKBS De Esch
Suzan Elshof	Pieter de Jongschool
Wim Goossens	Basisschool St. Willibrordus
Roos Hilkes	NBS De Hoogakker
Wieteke Klijnstra	CBS De Wendakker
Corina Korthout	OBS De Regenboog
Roelof Liemburg	OBS It Skriuwboerd
Irma Peters	Basisschool De Ommelander
Delanie Rutgers	Pieter de Jongschool
Eva Stam - van Veelen	Kindcentrum Ichthus
Saskia van der Stouw	Sjaloomschool
Dorret de Leeuw van Weenen - Poel	Julianaschool
Bert Ligtenberg	Constantijnschool
John Martherus	OBS De Marlijn
Arthur Pruijsers	CBS de Rank
Rianne Timmermans - Linnenkoper	De Klimop
Marco Verbaas	Kindcentrum Ark
Hans de Weerd	Hogeschool Inholland

Beschrijving procedure

Bij de standaardbepaling is gebruik gemaakt van de Data Driven Direct Consensus methode (3DC methode). Deze methode gaat ervan uit dat de opgaven van een toets in te delen zijn in clusters. De 3DC methode is geschikt voor het project ankersets taalverzorging omdat het gaat om clusters van opgaven die verschillen qua inhoud en afnamevorm, namelijk: spelling niet-werkwoorden meerkeuze opgaven; spelling niet-werkwoorden dictee opgaven; spelling werkwoorden meerkeuze opgaven; spelling werkwoorden dictee opgaven; interpunctie. De opgaven voor grammatica, die volgens de *Algemene toetswijzer taal en rekenen PO* optioneel zijn, kunnen als een apart cluster worden beoordeeld. Bovendien combineert de 3DC methode inhoud en empirie.

De standaardbepaling vond plaats in maart 2015. Het panel is aan het begin van de bijeenkomst random ingedeeld in twee groepen om de discussie te faciliteren. Elke groep heeft afzonderlijk de opgaven beoordeeld. Na een individuele beoordelingsronde (ronde 1, voorlopige standaard) hebben de panelleden in de groep de opgaven besproken. Na deze discussieronde was het mogelijk om het oordeel aan te passen (ronde 2, definitieve standaard).

De uitkomsten van beide beoordelingsrondes zijn tijdens het tweede deel van de bijeenkomst gepresenteerd aan de panelleden. Hierbij werd ook weergegeven wat het percentage leerlingen zou zijn dat het referentieniveau zou halen (gebaseerd op gegevens van de proeftoets).

Het gemiddelde over alle experts van beoordelingsronde 2 geldt als advies aan het CvTE. Het CvTE neemt dit advies mee in de besluitvorming over de referentiecesuren.

6.2 Uitkomsten standaardbepaling

In onderstaande tabellen staat per referentieniveau weergegeven wat de uitkomsten zijn van de standaardbepaling. Zowel het resultaat voor groep 1 en groep 2 afzonderlijk als voor het totale panel is weergegeven. Het uiteindelijke advies is over alle experts gemiddeld en wordt in de tabel weergegeven achter 'Definitief advies'. In de tabel worden tevens de laagste en hoogste score uit het panel weergegeven (minimum en maximum).

Taalverzorging 1F inclusief grammatica

Resultaten standaardbepaling 1F inclusief grammatica	Groep 1	Groep 2	Totale panel
Definitief advies	43	41	42
Minimum	38	35	35
Maximum	49	50	50
Standaarddeviatie	3,1	4,1	3,6

*maximaal te behalen punten: 70

Het advies van het panel voor de cesuur is: 42. Dat houdt in dat een leerling die 42 of meer opgaven van deze ankerset goed beantwoordt, het referentieniveau 1F heeft

behaald. Leerlingen die minder dan 42 opgaven goed beantwoorden, hebben het referentieniveau 1F niet behaald.

Taalverzorging 2F inclusief grammatica

Resultaten standaardbepaling 2F inclusief grammatica	Groep 1	Groep 2	Totale panel
Definitief advies	49	52	51
Minimum	46	46	46
Maximum	53	59	59
Standaarddeviatie	1,8	3,5	3,0

*maximaal te behalen punten: 70

Het advies van het panel voor de cesuur is: 51.

Taalverzorging 1F exclusief grammatica

Resultaten standaardbepaling 1F exclusief grammatica	Groep 1	Groep 2	Totale panel
Definitief advies	31	30	31
Minimum	29	27	27
Maximum	38	35	38
Standaarddeviatie	2,6	2,7	2,7

*maximaal te behalen punten: 50

Het advies van het panel voor de cesuur is: 31.

Taalverzorging 2F exclusief grammatica

Resultaten standaardbepaling 2F exclusief grammatica	Groep 1	Groep 2	Totale panel
Definitief advies	36	38	37
Minimum	34	34	34
Maximum	38	44	44
Standaarddeviatie	1,2	2,7	2,2

*maximaal te behalen punten: 50

Het advies van het panel voor de cesuur is: 37.

7 Implementatie ankersets

In voorgaande hoofdstukken is uitgelegd dat het CvTE expertpanels heeft ingezet voor de inhoudsvalidering en de standaardbepaling van de ankersets. Deze expertpanels hebben aan het CvTE adviezen gegeven over de samenstelling en bruikbaarheid van de ankersets (inhoudelijke validering) en de hoogte van de referentiecesuur (standaardbepaling). In het voorjaar van 2015 heeft het College deze adviezen overgenomen bij de vaststelling van de ankersets taalverzorging 1F en 2F (inclusief en exclusief grammatica) en bijbehorende referentiecesuren. Daarmee is het hoofddoel van het project ankersets taalverzorging behaald, namelijk het opleveren van door de overheid vastgestelde referentiecesuren voor taalverzorging 1F en 2F in het PO.

Vervolgens kunnen de referentiecesuren taalverzorging overgebracht worden naar verschillende toetsen.

7.1 Overbrengen referentiecesuren naar Centrale Eindtoets PO

In een proefafname in 2015 zijn de referentiecesuren taalverzorging overgebracht op de Centrale Eindtoets PO via de niet-openbare ankersets taalverzorging, die speciaal voor dit doel ontwikkeld zijn. Tijdens de headstart ankeronderzoek taalverzorging (zie 7.2) zijn de referentiecesuren opnieuw overgebracht op de Centrale Eindtoets PO, maar nu via de openbare ankersets taalverzorging. Deze bevatten ook dicteeopgaven. Doordat de Centrale Eindtoets PO nu ook geankerd is aan de openbare ankersets, ontstaat de mogelijkheid om in de toekomst ook dicteeopgaven in deze toets op te nemen.

7.2 Overbrengen referentiecesuren naar een commercieel product

Tijdens de headstart ankeronderzoek taalverzorging (periode april 2015 – september 2016) hebben ontwikkelaars van referentieniveaugerichte toetsen taal de mogelijkheid gekregen om de referentiecesuur van de openbare ankersets over te brengen op hun eigen toetsen taalverzorging. Dit kan bijvoorbeeld door opgaven uit de ankersets eenmalig als anker op te nemen in een proefafname van een commerciële toets. Doordat een anker van opgaven uit de ankerzet samen met de reguliere toetsopgaven afgenomen wordt, kan de toetsontwikkelaar alle opgaven op één vaardigheidsschaal plaatsen en de referentiecesuur overbrengen.

In het document *Handleiding ankeronderzoek taalverzorging* is meer informatie te vinden over de manier waarop een ankeronderzoek met de ankersets uitgevoerd kan worden. Ook is er een tool (Applicatie berekenen grensscore) beschikbaar voor toetsontwikkelaars waarmee zij kunnen bepalen waar de referentiecesuur ligt op een geselecteerd anker van opgaven uit de ankerzet.

De informatie is te vinden via www.referentiesets.nl.

7.3 Publicatie openbare ankersets taalverzorging

Tijdens de headstart hebben toetsontwikkelaars de openbare ankersets, onder geheimhouding, kunnen aanvragen bij het CvTE. Op dat moment waren de openbare ankersets dus nog niet 'openbaar' gemaakt door het CvTE.

In september 2016 heeft het CvTE deze ankersets publiek toegankelijk gemaakt, met als doel verantwoording af te leggen over de wijze waarop de landelijke referentiecesuren taalverzorging tot stand gekomen zijn. De opgaven en bijbehorende data van ankersets taalverzorging zijn te vinden via www.referentiesets.nl.

